

Kviečiu eiti dialogo keliu

Pastarosiomis dienomis daugelyje visuomenės informavimo priemonių daug diskutuojama apie situaciją švietimo sistemoje, mokytojų atlyginimus, kitomis aktualiomis švietimo temomis. Be kitų, svarstomas ir klausimas – kaip vyksta bendradarbiavimas tarp Švietimo ir mokslo ministerijos bei Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos. Pradėjusi dirbti ministerijoje, susipažinau su pradėtais vykdyti susitarimais, jų vykdymo eiga, galėčiau atsakyti vienareikšmiškai – taip, susitarimai vykdomi. Ar tas bendradarbiavimas yra rezultatyvus? Mano nuomone - taip. Kai kurie susitarimai jau įgyvendinti, dėl kitų dar tariamasi. Nemažai sprendimų reikalauja ilgesnio laiko. Profesinės sąjungos atstovai dalyvauja darbo grupėse, kurios rengia švietimui itin svarbius dokumentus, į daugelį profesinės sąjungos narių siūlymų yra atsižvelgiama. Tiesa, galbūt ne visos darbo grupės dirba efektyviai, kartais sunku rasti visiems tinkamą vieną sprendimą. Tačiau tai yra natūralus procesas.

Siūlyčiau detaliau panagrinėti 2005 m. lapkričio 10 d. Švietimo ir mokslo ministerijos ir Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos susitarimą. Apžvelkime, ką kartu nuveikėme ir kas dar laukia.

„2006 m. mokytojų atlyginimus kelti ne vieną kartą ir iš viso padidinti 20 procentų.“

2006 m. mokytojų atlyginimai buvo padidinti 20 proc.

„Nuo 2006 m. rugsėjo 1 d. įvesti 1 nekontaktinę valandą ikimokyklinio ugdymo įstaigų auklėtojams.“

Nuo 2006 rugsėjo 1 d. įvesta 1 papildoma val., o nuo 2007 sausio 1 d. dar 2 papildomos valandos. Taigi iš viso įvestos 3 nekontaktinės valandos.

„Nuo 2006 m. sausio 1 d. mokytojų atlyginimus padidinti 7,4 procentų, skiriant vieną papildomą valandą už pasirengimą pamokoms.“

2006 m. sausio 1 d. paskirta 1 papildoma valanda už pasirengimą pamokoms.

„Skiriant šią valandą krūviai perskirstomi nebus, net jei viršys 36 darbo valandas.“

Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29d. įsakymu Nr.2668 „Dėl išimties atvejų, kada leidžiama dirbti daugiau negu 36 valandas per savaitę“ nustatyta, kad per mokslo metus pasikeitus norminiams teisės aktams, reglamentuojantiems švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarką, gali būti tarifikuojamos papildomos valandos, net jei dėl to darbo laiko trukmė per savaitę viršija 36 valandas.

„Nuo rugsėjo mėnesio mokytojų algas padidinti 12,6 procentų, didinant valandos įkainį.“

2006 m. rugsėjo 1 d. pedagoginiams darbuotojams alga padidinta vidutiniškai 12,6 proc., didinant valandos įkainį. Šiam tikslui biudžete papildomai numatyti 67 mln. Lt.

„Gerinant mokytojų ir mokinių darbo sąlygas, siekiant geresnės ugdymo ir auklėjimo kokybės, nuo 2006 m. sausio mėn. mažinti mokinių skaičių mokyklose ir klasėse: mokyklose- iki 600, 5-8 klasėse – iki 24, 9-12 – iki 22, o pradinėse klasėse – iki 20 mokšleivių.

Nuo 2006 m. rugsėjo mėn. mažinti mokinių skaičių iki 26 vaikų 5-12 klasėse, pradinėse – iki 20 mokinių, atitinkamai mažinti ir kaimo mokyklose.“

Nuo šių metų valstybė sudarė prielaidas savivaldybėms mažinti mokinių skaičių klasėse. Mokinio krepšelis pradinėms klasėms padidintas 10 proc. t. y. klasės mokinių skaičiaus vidurkis koeficientams skaičiuoti sumažintas nuo 22 iki 20 mokinių. Miesto ir rajono pagrindinių mokyklų 9-10 kl. klasėse mokinių skaičiaus vidurkis koeficientams skaičiuoti sumažintas nuo 25 iki 22. Tai reiškia, kad vidurinis mokinių skaičius pradinėse klasėse gali būti 20, o 9-10 kl. 22 mokiniai. Tokiu būdu jau dabar savivaldybės gali sumažinti mokinių skaičių pradinėse ir 9-10 klasėse. Nuo 2008 m. planuojama sumažinti finansuojamų mokinių skaičių 5-8 kl. nuo 25 iki 22.

Nuo 2007 m. sausio 1 d. sutaupytas mokinio krepšelio lėšas savivaldybės nebegali naudoti ūkio lėšoms ar išskolinimams dengti. Jos gali būti naudojamos tik mokymo reikmėms finansuoti. Tai irgi yra viena prielaidų didelėse klasėse mokinių skaičių sumažinti. Tikimės, kad savivaldybės sutaupytas lėšas investuos į mokymo sąlygų gerinimą, t.y. ir į mokinių skaičiaus klasėse mažinimą.

Norėčiau informuoti, kad šiais mokslo metais tik 67 proc. 1-4 klasių komplektuose mokosi daugiau nei 20 mokinių ir 66,5 proc. 5-12 klasių komplektuose mokosi daugiau nei 26 mokiniai. Turime ir labai mažų klasių komplektų. 15 tuose proc. 1-4 kl. komplektų ir 8 proc. 5-12 klasių komplektuose mokosi mažiau nei 10 mokinių.

Mokyklų dydžio problema daugiausiai aktuali tik didmiesčiams. Šalyje veikia 1447 bendrojo lavinimo mokyklos. 22 proc. mokyklų mokosi daugiau nei 600 mokinių (6,3 proc. mokyklų mokosi daugiau nei 1000 mokinių).

Mokinių skaičiaus mažinimas mokyklose šiuo metu įmanomas reguliuojant mokinių srautus savivaldybėje, mažinant mokinių skaičių klasėse, restruktūrizuojant mokyklas

Staugus mokinių skaičiaus mokyklose sumažinimas iki 600 mokinių sudarytų prielaidą atsirasti antrai pamainai, o kai kur ir trečiai. Pavyzdžiui, Vilniaus mieste beveik pusėje mokyklų mokosi daugiau nei 600 mokinių. 24 mokyklose 226 klasių komplektai mokosi antroje pamainoje. Besimokantiems antroje pamainoje nesudaromos lygios ugdymosi galimybės – dirbantys tėvai negali tinkamai prižiūrėti iki pamokų pradžios, jiems padėti; ribojamos vaikų saviraiškos galimybės mokykloje, muzikos, dailės, sporto mokyklose; tamsiu paros metu nesaugu grįžti iš mokyklos ir t.t.

„Įvesti klasėse auklėtojo pareigybę bendrojo lavinimo mokyklose, parengiant kvalifikacinius reikalavimus, pavyzdinį pareigybės aprašą ir numatyti tarifinio atlygio koeficientus.“

Dėl klasės auklėtojo pareigybės įvedimo išsiskiria edukologų ir mokytojų praktikų nuomonės. Susitikimuose su mokyklų bendruomenėmis šis klausimas taip pat iškylo, mokytojai diskutuoja ir matau, kad kol kas nėra vieningos nuomonės. Manytume, kad perspektyviausias kelias būtų ne įvesti tokią pareigybę, o didinti valandų skaičių už vadovavimą klasei.

„Iki 2012 m. siekti ikimokyklinių įstaigų pedagogų atlyginimus suvienodinti su mokytojų atlyginimais.“

Manytume, kad išties labai svarbu didinti ikimokyklinių įstaigų pedagogų prestižą ir atlygį už pedagogų darbą. Tai numatyta Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo

plėtos 2007-2012 m. programos projekte, kuris bus teikiamas 2007 m. I ketvirtį Vyriausybei tvirtinti.

„Nuo 2006 m. sausio mėn. užtikrinti lėšų skyrimą šių įstaigų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti.“

Lėšų skyrimas ikimokyklinėms įstaigoms yra savarankiška steigėjo – savivaldybės funkcija. Pagal Švietimo įstatymą šių įstaigų pedagogai, kaip ir kiekvienas mokytojas, turi teisę 5 dienas per metus skirti savo kvalifikacijos kėlimui. Steigėjas privalo šią teisę užtikrinti.

Nežiūrint į tai, Švietimo ir mokslo ministerija 2006 m finansavo 211 šių įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo renginių už 232 tūkst.. Lt, kuriuose savo kompetenciją tobulino 6556 mokytojai.

„Siekti, kad savivaldybės į ikimokyklinio ugdymo grupes nepriimtų vaikų daugiau nei reglamentuoja dabar galiojantys norminiai dokumentai.“

Tai yra didesniųjų miestų problema. Kadangi ikimokyklinis ugdymas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija, miesto ar rajono taryba priima sprendimą dėl minimalaus vaikų skaičiaus grupėje, tačiau ji turi paisyti higienos normose nustatyto maksimalaus vaikų skaičiaus grupėje. Švietimo ir mokslo ministerija kreipėsi į apskričių, savivaldybių administracijas, atkreipdama dėmesį į gaunamus gyventojų ir pedagogų skundus dėl maksimalaus vaikų skaičiaus, reglamentuoto higienos normų, viršijimo grupėse. Tose savivaldybėse, kuriose netenkami gyventojų poreikiai dėl nepakankamo vietų skaičiaus ikimokyklinėse įstaigose, savivaldybės turėtų aktyviau skatinti privačių ikimokyklinių įstaigų kūrimąsi.

„Peržiūrėti auklėtojų padėjėjų darbo užmokesčio sistemą, atostogų trukmę ir galimybę jas padidinti iki 36 kalendorinių dienų per metus.“

Auklėtojų padėjėjai nėra pedagoginiai darbuotojai, todėl jiems netaikoma sutrumpinta darbo savaitė bei pailgintos kasmetinės atostogos. Ateityje numatoma svarstyti klausimus dėl auklėtojų padėjėjų statuso ir darbo sąlygų gerinimo.

„Peržiūrėti mokinio krepšelio (MK) metodiką, numatyti, kaip ją tobulinti.“

2007 m. mokinio krepšelis padidėjo 20 proc. Mokinio krepšelyje 2007 m. vienam sutartiniam mokiniui skiriami 2 333 litai (2006 m. buvo skiriama 1942 litai).

Miesto, rajono centrų pradinė ir pagrindinė mokyklų 1-4 klasių mokinių skaičiaus vidurkis, remiantis 2006 gruodžio 22 d. LRV nutarimu Nr. 1332 „Dėl bazinio moksleivio krepšelio 2007 m. koeficiento nustatymo“ mažinamas nuo 22 iki 20, todėl sutartinių mokinių skaičiavimo koeficientai padidėjo 10 proc. Specialiųjų poreikių integruotų mokinių sutartinių mokinių skaičiavimo koeficientas padidėjo 13 proc.

Lėšos vadovėliams įsigyti mokinio krepšelyje padidėjo 30 proc. Tiek pat padidėjo lėšos ugdymo priemonėms įsigyti. Lėšos pedagoginėms psichologinėms tarnyboms padidėjo 20 proc.

Lėšos mokinių pažintinei veiklai didinamos 95 proc.

2007 m. mokinio krepšelyje numatytos lėšos mokinių profesiniam konsultavimui.

Iki kovo 10 d. ministerija laukia savivaldybių pasiūlymų dėl krepšelio metodikos tobulinimo. Atsižvelgę į pasiūlymus ją tobulinsime ir 2008 m.

„Turi būti sustiprinta MK paskirstymo kontrolė.“

Ministerijos siūlymu 2007 m. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad, įvykdžius bendruosius ugdymo planus ir visiškai patenkinus mokinio krepšelio poreikį, likusi nepanaudota suma nuo liepos 1 d. (mokslo metų pabaiga) ir nuo kitų mokslo metų gruodžio 1 d. gali būti perskirstyta *kitoms mokymo* reikmėms finansuoti. Tai reiškia, kad lėšos galės būti naudojamos tik mokymui, o ne kitoms reikmėms.

Be to, minėto įstatymo 3 straipsnyje savivaldybės įpareigos atitinkamoms valstybines (perduotas savivaldybėms) funkcijas kuruojančioms institucijoms už šių funkcijų atlikimą atsiskaityti šių institucijų nustatyta tvarka.

2007 m. bus paruoštos rekomendacijos, kaip naudoti mokinio krepšelio atskirų dalių lėšas. Šios rekomendacijos sugriežtins lėšų naudojimą pagal paskirtį.

„Kvalifikacijos tobulinimui skirtas lėšas panaudoti pagal paskirtį.“

Vadovaujantis Pagrindinio profesinio mokymo lėšų skaičiavimo metodika bei Mokymo lėšų naudojimo metodinėmis rekomendacijomis, mokinio krepšelio lėšas, skirtas kvalifikacijos tobulinimui, mokykla gali naudoti tik išlaidoms, susijusioms su kvalifikacijos tobulinimu, t.y. kviestiniams lektoriams už darbą apmokėti, , kvalifikacijos tobulinimo renginio dalyvių mokesčiui padengti pagal kvalifikacijos

tobulinimo institucijų steigėjų nustatytus įkainius, mokytojų komandiruotės išlaidoms Lietuvoje (kelionei, nakvynei) apmokėti, taip pat pamokų pavadavimui apmokėti.

„Mažėjant vaikų skaičiui mokyklose, mokinio krepšelio sutaupyta lėšas, skirti mokytojų atlyginimams didinti.“

2006 m. dalis sutaupytų mokinio krepšelio lėšų buvo panaudota atlyginimų didinimui. Bet, manytume, kad atlyginimų didinimui turėtų būti naudojami ne tik krepšelio, bet ir papildomos valstybės biudžeto lėšos.

„Didinti pradedančiųjų mokytojų tarifinį atlygį.“

2006 m. rugsėjo 1 d. pradedančiųjų mokytojų tarifinis atlygis buvo padidintas 25 proc., o iš viso pedagoginiams darbuotojams – vidutiniškai 12,6 proc.

„Analizuoti švietimo reformą, atsižvelgti į kiekvieno jos etapo specifiką, trūkumus ir numatyto priemones esamoms problemoms spręsti. „

Lietuvos mokyklose susitikdama su mokytojais sulaukiu nemažai jų klausimų apie atlyginimus, krūvius, darbo sąlygas, mokyklų tinklo ypatumus ir pan. Kalbamės, diskutuojame, ieškome atsakymų. Manau, kad kai kurios problemos būtų nesunkiai išnagrinėjamos, jei profesinių sąjungų atstovai, mokyklų vadovai ir savivaldybės darbuotojai kalbėtųsi kartu dalykiškai bei pozityviai.

Tikiuosi, kad tam pasitarnaus jungtinės veiklos ketinimų protokolas, neseniai pasirašytas tarp Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos bei Švietimo ir mokslo ministerijos, įgyvendinant projektą „Socialinė partnerystė – demokratinio valdymo Lietuvos švietimo įstaigose ir pilietinės visuomenės ugdymo garantas“. Šio projekto tikslas – sukurti ir toliau tobulinti efektyvios socialinės partnerystės modelį teritoriniu bei vietiniu lygmeniu.

Švietimo ir mokslo ministerija visuomet pasisako už konstruktyvų dialogą išsaugojant abipusę pagarbą ir pasitikėjimą.

Nuoširdžiai,

ROMA ŽAKAITIENĖ, Švietimo ir mokslo ministrė